

Utbildningsinspektion i förskoleklass och grundskola, Mullhyttans skola

UTBILDNINGSINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

1. Normer och värden
2. Kunskaper
3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete
6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde. Rapporten ger således inte en heltäckande beskrivning av all pågående utbildningsverksamhet inom enheten vid den aktuella tidpunkten.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter liksom jämförelser med jämförbara verksamheter är också betydelsefulla vid bedömningarna och för slutsatserna med krav på åtgärder och förbättringar. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Skolform	Antal elever/barn	Skolform	Antal elever/barn
Förskoleverksamhet:	48	Skolbarnsomsorg:	44
Förskoleklass:	9		
Grundskola:	107	Särskola:	–
Gymnasieskola:	–	Gymnasiesärskola:	–
Kommunal vuxenutbildning, komvux:	–	Vuxenutbildning för utvecklingsstörda, särvux:	–
Svenskundervisning för invandrare, sfi:	–		

Utbildningen vid skolan omfattar förskoleklass till årskurs 6 i anslutning till skolan finns fritidshem och förskola.

Skolans elever och pedagogiska personal arbetar i två arbetslag. Dessa är Tallbacken med förskoleklass, fritidshem och årskurs 1–3, samt Skogsbrynet med årskurs 4–6.

Eleverna bor på gångavstånd till skolan i Mullhyttan men många åker skolskjuts från landsbygden runt samhället.

Skolans huvudbyggnad är från 1950-talet, men är om- och tillbyggd, senast 1996.

Genomförandet av inspektionen i Mullhyttans skola

Skolverket sände den 16 juni 2003 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektionsteamet med ansvar för Mullhyttans skola har bestått av undervisningsråden Ewa Pettersson och Per Lennermark. Besök i Mullhyttans skola inleddes den 7 oktober och avslutades den 8 oktober 2003. Inspektionen har omfattat en förskola, förskoleklass, grundskola och skolbarnsomsorg. Skolbarnsomsorgen och förskoleverksamheten redovisas i den särskilt upprättade kommunrapporten.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Mullhyttans skola, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem etc.

I Mullhyttans skola genomfördes formella gruppintervjuer med elever i förskoleklass, årskurs 2 och årskurs 6 samt ett urval av föräldrar till dessa elever. Dessutom intervjuades förskollärare, klasslärare och skolans specialpedagog vilka undervisar i förskoleklassen, årskurs 2 och årskurs 6 tillsammans med en barnskötare från fritidshemmet. Dagarna avslutades med intervju med rektor. Observationer gjordes under lektioner i förskoleklassen, årskurs 2 och årskurs 6 samt av skolmiljön i övrigt.

Bedömning

Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanernas mål framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och lust att lära. I läroplanerna anges också att barn och elever skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön samt få ett reellt inflytande över utformningen av utbildningen. På samma värdegrund vilar verksamheten inom det offentliga skolväsendet för vuxna.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet med skolans värdegrund och läroplanernas mål att sträva mot.

I Mullhyttans skola har varje klass klassråd en gång per månad. På elevrådet tas de frågor upp som kommer från klassråden. Många av frågorna handlar om önskemål om förbättringar av skolans utemiljö.

Värdegrundsarbetet har pågått under flera år på skolan och man har satt upp sex mål för det arbetet. Dessa mål finns anslagna i skolan och de finns också med i skolans informationsbroschyr som skickas till hemmen i början av läsåret. Av intervjuerna framkom att värdegrundsarbetet har lett till att eleverna visar omtanke om varandra.

Resultatet av en enkätundersökning våren 2002 visar att en tredjedel av barnen på skolan blir retade. Personalen har reagerat på att endast hälften av barnen som gjort något dumt mot andra uppger att de ångrar vad de gjort. Detta har lett till att skolan arbetar aktivt med relationer.

Personalen har även gjort bedömningar med hjälp av BRUK (Skolverkets nationella indikatorsystem för kvalitet) och funnit att de befinner sig i den övre delen av skalan när det gäller värdegrundsfrågor.

Sammanfattningsvis visar inspektionen att arbetet med skolans värdegrund har gett ett bra resultat. Det är dock angeläget att arbetet för att få bra relationer mellan eleverna fortsätter.

Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Målen för lärandet anges i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

I arbetsplanen har Mullhyttans skola som mål att alla elever behöver träna sin självständighet, få ökat ansvar och ökat revir. Barnen skall uppleva att deras självkänsla ökat, jämfört med tidigare årskurs. Personalen på skolan arbetar medvetet med att låta eleverna arbeta självständigt. Eleverna i årskurs 6 uppger att möjligheter till självständigt arbete ökat jämfört med vad som gällde i årskurs 5.

I årskurs 5 har nationella proven genomförts i svenska, engelska och matematik. Flertalet av eleverna nådde målen år 2003. I övriga ämnen får eleverna ibland utvärdera sina arbeten utifrån vad de lärt sig och om de hunnit det som de planerat.

Skolan arbetar på olika sätt för att stimulera läsning i årskurs 4–6. I kommunen har en bibliotekarie anställts för att stimulera läslusten hos kommunens elever. Den resursen har utnyttjats av skolan, men hittills, efter ett års arbete, kan man inte se att elevernas läslust förändrats i nämnvärd omfattning. Skolan håller dock fast vid sitt påbörjade arbete.

Sammanfattningsvis visar inspektionen att elevernas resultat i fråga om kunskaper är bra på skolan.

Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med föräldrar, barn, elever respektive de vuxenstuderande i arbetet med att forma en god miljö för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Personalen har fått utbildning på och arbetar aktivt och kontinuerligt med att träna elevernas sociala förmåga. En socialpedagog har del av sin tjänst på skolan för att stödja elever såväl i grupp som enskilt. Under detta år har skolan som ett särskilt prioriterat mål att utveckla hur barn – barn, vuxna – barn bemöter varandra. Vid intervjuerna framkom att eleverna upplevde ett gott kamratskap på skolan.

Mullhyttans skola arbetar förebyggande med att motverka kränkande behandling. Personalen gör övningar med eleverna som skall stärka självkänsla och

gruppkänsla. Arbetet utvärderas genom att eleverna får fylla i en trivselenkät två gånger/läsår.

Varje klass i årskurs 3–6 har utsett två kamratstödjare. Avsikten är att kamratstödjarna skall vara trygghet för eleverna och att de skall kunna upptäcka eventuella mobbningstendenser. Kamratstödjarna har fått utbildning av stiftelsen Friends. Ett kort på samtliga kamratstödjare sitter uppsatt vid matsalen. En personalgrupp är utsedd att vara antimobbningsteam. Gruppens uppgift är att snabbt bidra till att lösa konflikter som uppstår samt att bistå kamratstödjarna.

Skolan har upprättat ett program mot mobbning. Den bygger på den s.k. Farstamodellen. En modifiering har gjorts på så sätt att föräldrarna kontaktas då misstanke om mobbning finns. Programmet tar endast upp mobbning som begrepp men innefattar även insatser mot sådant som ryms inom det vidare begreppet kränkande behandling. I programmet finns inte några skrivningar om kränkning mellan vuxna och barn. Enligt kvalitetsredovisningen är programmet känt av alla föräldrar och det visar också intervjuerna. Eleverna kände dock inte till planen.

Personal och elever som gått på skolan tidigare har tagit fram regler för hur eleverna skall uppträda på skolan. Reglerna är kända av de elever som intervjuades.

Skolan ger ett intryck av att personal och elever är måna om att arbetsplatsen skall ha en tilltalande miljö. Bland annat klassrumsmiljön tyder på att man vid skolan vindlägger sig om att skapa trivsel.

På skolan finns en plan för hur övergångar mellan årskurs 3 och årskurs 4 samt årskurs 6 och årskurs 7 skall gå till. Planen är kommungemensam och enligt personalen följer man den.

Sammanfattningsvis arbetar skolan bra med att få en god psykosocial miljö. Programmet mot kränkande behandling är godtagbart men måste förbättras så att det omfattar kränkningar mellan vuxna och barn.

Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå målen för lärandet skall främst utformas av de lärande och personalen. I förskolan och skolan skall detta ske i samverkan med hemmen. De nationella läroplanerna, andra statliga bestämmelser och kursplanerna ger dock också vissa anvisningar för arbetet. Det finns riktlinjer för stöd, för betygssättning och utvecklingssamtal, för utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper och färdigheter barnen, ungdomarna och de vuxna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att närma sig målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

Skolans arbetsplan revideras varje år. I det revideringsarbetet deltar all personal. Områdena i arbetsplanen stämmer överens med de nationella målen. Skolan har under läsåret 2003/2004 tre prioriterade områden: värdegrund, temaarbete och rörelse. Under varje område finns inriktningsmål, effektmål och produktionsmål angivna. Formerna för utvärdering av respektive område anges även i skolplanen. Av gjorda observationer i skolan och av intervjuerna framkom att skolan arbetar utifrån sin plan.

Skolan arbetar på ett medvetet sätt för att nå målen. Konkreta mål för samtliga ämnen på skolan är dock inte framtagna de senaste åren, vilket gör att lärare inte har någon aktuell utgångspunkt att utgå från vid diskussion tillsammans med elever och föräldrar. Detta leder till att både elever och föräldrar är osäkra på vilka målen är i varje årskurs. I kommunen pågår ett övergripande arbete, benämnt ”röda tråden”, som personalen hoppas skall utmynna i tydliga och konkreta mål som går att redovisa för såväl elever som föräldrar. I slöjdamnet har tydliga mål tagits fram och anslagits i slöjdsalarna. Mål finns för samtliga årskurser.

Ett av skolplanens prioriterade mål är att samtliga skolor år 2002 skall ha individuella mål för eleverna. Vid Mullhyttans skola diskuterar lärare och elever fram elevens mål vid utvecklingssamtalet. Exempel på mål som eleverna satt upp är att de skall springa fortare, skriva snyggare eller att de vill ha stöd i något ämne. Föräldrarna vid skolan upplever att det är barnen som får bestämma målet. De individuella målen följs upp vid utvecklingssamtal.

Vid intervjuerna framkom att eleverna upplever att de får möjlighet att lära sig hur de kan lära genom att t.ex. studera om ett land som de inte kan så mycket om. Kunskapen söks i böcker eller via internet.

Under fyra perioder/läsår skall eleverna få arbeta tematiskt. Detta görs med grupper av elever från F-6. Eleverna väljer ett ämne att fördjupa sig i. Vid besöket arbetade de med tema sport. Eleverna redovisar sitt arbete efter temaperiodens slut. Varje tema utvärderas. Vid besöket på skolan kunde inspektörerna konstatera att eleverna visade entusiasm för temaarbetet.

Elever i behov av särskilt stöd har enligt personalen möjlighet att få stöd i klassen eller av en specialpedagog i ett angränsande rum. Klasslärare får stöd av specialpedagogen när det gäller att identifiera elever i behov av särskilt stöd. Vid besöket på Mullhyttans skola saknade flera elever i behov av särskilt stöd åtgärdsprogram. Inspektionen visar att skolan inte underrättat föräldrar att deras barn fått stöd under en längre tid.

Vid Mullhyttans skola finns en aktiv föräldraförening som stödjer skolans arbete. Föreningsmedlemmarna kommer också med förslag till förbättringsinsatser på skolan.

Sammanfattningsvis visar inspektionen att personalen i skolan arbetar på ett bra sätt för att eleverna skall få möjlighet att prova olika arbetssätt. Vidare visar inspektionen att skolan arbetar på ett bra sätt för att nå målen i kursplanerna och läroplanen. Informationen till föräldrar och elever om vad eleverna skall kunna är godtagbar men måste utvecklas. Det är inte acceptabelt att inte samtliga elever i behov av särskilt stöd har åtgärdsprogram och att inte föräldrar får information i de fall deras barn är i behov av stöd.

Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för barnomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolans inre arbete. Sammantaget har dessa skyldigheter att se till att rätten till utbildning tillgodoses. Fristående huvudmän har motsvarande ansvar även om de inte alltid omfattas av riktlinjerna för det offentliga skolväsendet.

Frågor som tas upp vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

Ansvarsområdet för rektor är Mullhyttans skola med förskoleklass till årskurs 6 och två förskolor belägna i skolans närhet. Rektor har innehaft tjänsten under sju år och har genomgått rektorsutbildning. Sammanlagt är rektor ansvarig för ca 30 anställda. Enligt rektor är området av sådan omfattning att hon är väl förtrogen med verksamheten. Samtliga rektorer i kommunen har överläggningar med förvaltningschefen en gång var fjortonde dag. Rektor vid Mullhyttans skola har ofta informella kontakter med andra rektorer i kommunen då gemensamma ”rektorsfrågor” diskuteras.

Vid inspektionen framkom att föräldrar och elever inte blivit informerade om rättigheter och skyldigheter, t.ex. angående åtgärdsprogram och skriftliga omdömen.

Under följd av år har det i kommunen bedrivits ett systematiskt kvalitetsarbete. I kommunens alltiämt gällande skolplan, som fastställdes att gälla för perioden 1999–2002, har ett antal mål prioriterats som överensstämmer med de nationella målen. Mullhyttans skola har upprättat en kvalitetsredovisning där fyra prioriterade mål beskrivits i linje med kommunens skolplan. Kopplingar till läroplanen är utskrivna. Varje mål för arbetet under 2001/2002 är beskrivet i inriktningsmål, effektmål, måluppfyllelse och åtgärder för fortsatt utveckling. För att utveckla skolans arbete i riktning mot målen har en arbetsplan tagits fram under medverkan av all personal att gälla för läsåret 2003/2004. Planen är också förankrad i föräldraföreningen. I arbetsplanen beskrivs fyra mål varav två inte är beskrivna i kvalitetsredovisningen.

Sammanfattningsvis visar inspektionen att rektor på ett bra sätt är väl förtrogen med verksamheten och tar ansvar för de övergripande funktionerna som beskrivs i läroplanerna. Kvalitetsarbetet vid skolan är bra. Vidare visar inspektionen att skolans information till föräldrar och elever är godtagbar. Skolan måste informera föräldrar och elever om rättigheter och skyldigheter.

Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Inom en viss utbildning skall det också finnas möjligheter för eleverna att individuellt göra val av kurser och ämnen.

Granskningen gäller om möjlighet till utbildning ges i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till utbildning behandlas.

Information om övergång mellan förskola och förskoleklass ges till berörda föräldrar enligt en centralt fastställd kommungemensam handlingsplan. Handlingsplanen omfattar även rutiner för information och erbjudande om plats i förskoleklass riktad till föräldrar vars barn inte går i förskolan.

I tätorten Mullhyttan finns endast en grundskola, vilket gör att valmöjligheten i praktiken är liten för skolgång i annan skola än Mullhyttans skola. Familjer som bor mellan Mullhyttan och Fjugesta har dock reella möjligheter att för sina barn välja skolgång i någon av skolorna i Fjugesta. Ett sådant val görs ofta i de fall då barn börjat i förskolan i Fjugesta för att därmed på ett naturligt sätt följa sin barngrupp till förskoleklassen.

En gång per vecka arbetar alla skolans elever tematiskt i åldersblandade grupper. Inom temat ges möjlighet till egna val i skolans ämnen inom ramen för elevens val. Inspektionen visar att eleverna får välja tema och att de har möjlighet att välja vad som skall studeras inom valt tema.

Vid intervjuerna framkom att föräldrarna har insyn i verksamheten genom veckobrev där lärare beskriver arbetet i skolan. Föräldrar får även information om och har insyn i verksamheten genom den vid skolan mycket aktiva föräldraföreningen.

Sammanfattningsvis visar inspektionen att det ges bra information om skolan till föräldrar. Eleverna har möjlighet att göra val inom elevens val på ett bra sätt.

Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Alla lärare har adekvat utbildning. Arbetslagens behov, i förhållande till de insatser som måste göras för att nå arbetsplanens mål, avgör i första hand vilken kompetensutveckling som genomförs. Innevarande läsår är ett mål att eleverna skall röra på sig mera för att stimulera inläring. Skolans personal har då valt att kompetensutveckla sig inom detta område. Personalen har uttalat behov av att utveckla olika former att bemöta elever. Detta har skolan tagit fasta på och kurser har anordnats för att möta detta behov.

Lokalerna är inte anpassade för elever med funktionshinder. En av skolbyggnaderna är i två plan och saknar hiss. I övrigt är såväl personal som elever och föräldrar nöjda med lokalerna.

Vid intervjun med personalen framkom att det är möjligt att anskaffa det material som det finns behov av. Vid besöket på skolan kunde konstateras att det fanns ett stort utbud av läromedel. I varje klassrum fanns datorer. Eleverna uppgav att de ofta arbetar med hjälp av datorerna.

Sammanfattningsvis visar inspektionen att skolans resurser är bra. Miljön för elever med funktionshinder är godtagbar men bör förbättras.

Sammanfattande bedömning

Sammanfattningsvis visar inspektionen att skolan verksamhet fungerar bra och tillgodoser en utbildning väl i linje med de nationella bestämmelserna och målen för grundskolan. Skolan arbetar på ett bra sätt för att stärka relationerna mellan eleverna.

Följande är acceptabelt men bör förbättras så att

- elever och föräldrar informeras om målen,
- handlingsprogrammet mot kränkande behandling förbättras,
- elever och föräldrar får information om rättigheter och skyldigheter,
- lokalerna är ändamålsenliga.

Följande uppfyller inte författningarnas krav, utan måste åtgärdas så att

- elever i behov av särskilt stöd har åtgärdsprogram,
- föräldrar får information i de fall deras barn är i behov av särskilt stöd.

Datum	Ort
2004-02-20	Linköping

Per Lennermark
Ewa Pettersson